

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เนื่องจากการสอนภาษาต่างประเทศ โดย "วิธีเงียบ" (The Silent Way) นี้ เป็นวิธีการสอนที่ยังไม่แพร่หลายนัก เพิ่งจะเป็นที่รู้จักกันในวงการศึกษากันทั่วไปในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา และขณะนี้ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาปรับปรุงเทคนิควิธี เพื่อให้เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เอกสารและงานวิจัยในเรื่องนี้ยังมีน้อย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงนับได้ว่าการศึกษาวิจัยนี้เป็นการเริ่มนำแนวการสอน โดย "วิธีเงียบ" มาใช้กับนักเรียนไทย ระดับประถมศึกษา ในสภาพชั้นเรียนปกติ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมรายละเอียด ตลอดจนแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนมาเสนอไว้เป็นข้อมูล และแนวทางในการศึกษาวิธีการสอนนี้ต่อไป

ความเป็นมาของการสอนภาษาโดย "วิธีเงียบ"

การสอนโดย "วิธีเงียบ" นี้ได้แนวคิดมาจากวิธีการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งมีมาประมาณ เกือบ 30 ปีแล้ว โดยดัดแปลงและนำมาทดลองใช้สอนภาษา วิธีการนี้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในปัจจุบันว่า เป็นวิธีการสอนอ่านและสอนภาษาต่างประเทศอีกวิธีหนึ่ง

ผู้ที่เป็นคนคิดและนำวิธีการนี้มาใช้สอนภาษาเป็นคนแรก คือ ดร. กาเตนโย (Dr. Caleb Gattegno) ชาวอิตาลี โดยนำวิธีการสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่ ที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้ความคิด ค้นหาหลักเกณฑ์ด้วยตนเองมาใช้ในการสอนภาษา เนื่องจากเขามีความสนใจ และมีความสามารถในหลายภาษา จึงศึกษาแนวการสอนภาษาจากประสบการณ์ในการเรียนภาษาของตนเอง และจากการสังเกตการเรียนภาษาแม่ของเด็ก พบว่า การเรียนรู้

ภาษาแม่เน้นต่างจากการเรียนภาษาต่างประเทศ และวิธีการเรียนย่อมจะต่างกันด้วย การสอนจะไดผลขึ้นอยู่กับวิธีการ อุปกรณ์ที่สร้างขึ้นให้ตรงตามจุดประสงค์ และการจัดเนื้อหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งจะช่วยสร้างความประทับใจและจดจำได้นาน¹ ด้วยเหตุนี้เขาจึงคิดวิธีการสอนแบบประคิษฐ์ขึ้นใช้สอนภาษาต่างประเทศแทนวิธีการสอนแบบธรรมชาติ โดยให้ชื่อว่า "เดอะ ซิลენტเวย์" (The Silent Way) อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษาต่างประเทศยังคงเหมือนการเรียนภาษาแม่ในแง่ของการเอาใจใส่และความอดทนของนักเรียน ไม่นับการออกเสียงที่ถูกตองชัดเจนในทันทีทันใด แต่จะอาศัยเวลาเพื่อแก้ไขและพัฒนาการใช้ภาษาไปตามลำดับ คล้ายกับเด็กที่เริ่มหัดพูด²

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 เป็นต้นมา ดร.กาเทโนโย ได้เริ่มใช้และพัฒนาวิธีการสอนนี้ พร้อมทั้งสร้างอุปกรณ์การสอนขึ้นได้แก่ แท่งไม้สี่เหลี่ยม (rods) ซึ่งมีขนาดและสีต่าง ๆ กัน แผนภูมิแสดงเสียง (fidel charts) แผนภูมิแสดงคำ (word charts) เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียน จนกระทั่งปี ค.ศ. 1962 เขาได้เขียนหนังสือทฤษฎีการสอนขึ้นใช้ชื่อว่า *Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way* และได้ตีพิมพ์ในปีต่อมา โดยบริษัท Educational Solutions ในนิวยอร์ก นับเป็นการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศโดย "วิธีเงียบ" เป็นครั้งแรก

ส่วนในประเทศไทย ได้เริ่มมีการสอนภาษาคด้วยวิธีนี้เป็นครั้งแรกในราวเดือนตุลาคม ค.ศ. 1975 โดยหน่วยสันติภาพอเมริกัน เป็นผู้นำมาเผยแพร่ และใช้สอนภาษาไทยแก่อาสาสมัครอเมริกันที่เขามาทำงานในประเทศไทยในขณะนั้น จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังคงใช้

¹Caleb Gattegno, Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way (New York: Educational Solutions, Inc., 1972), p. 5-12.

²Ibid., p. XII.

วิธีการสอนนี้ คอยพบว่า เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศ และพวกอาสาศึกษาที่เป็นครูยังได้ดัดแปลงวิธีการนี้ไปใช้สอนภาษาอังกฤษตามโรงเรียนต่าง ๆ ในชนบทด้วย¹

ความสำคัญและความหมายของ "การเงี้ยว"

"การเงี้ยว" ในที่นี้หมายถึง การที่ครูเงี้ยว หลังจากพูดเป็นแบบอย่างให้นักเรียนฟังเพียงครั้งเดียว ครูจะทอดระยะเวลาประมาณ 3 วินาทีก่อนที่จะให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งหรือทั้งกลุ่มพูดซ้ำในสิ่งที่ครูพูด โดยยึดหลักว่า การเงี้ยวอันเกิดจากการที่ครูไม่พูดซ้ำนั้นเป็นเครื่องเอื้ออำนวย และบังคับให้นักเรียนเกิดความตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันช่วงเวลาที่ยังช่วยให้อ่านงานได้ก็ โดยไม่มีสิ่งรบกวนที่ทำให้ความนึกของนักเรียนต้องหยุดชะงักไป ดร. กาเตนโย เชื่อว่า การที่ครูเงี้ยวนั้น เป็นการให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ เพื่อเลือกเก็บข้อความที่ต้องการจากสิ่งที่ได้ยินในระยะเวลาอันสั้น²

004917

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹หน่วยสันติภาพอเมริกัน, "วิธีสอนแบบครูเงี้ยว" (กรุงเทพฯ: หน่วยสันติภาพอเมริกัน, ม.ป.ป.), (อัคราเนา), หน้า 2.

²กีธร์ แสงชนู และคิค พงศัทธ, คู่มือครูภาษาอังกฤษภาคทฤษฎีและปฏิบัติ, หน้า 10.

ทิม ที. คิมเมอร์ (Tim T. Diemer) และโอภาส ปัญญา ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การเงียบไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีการสอนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนภาษาอีกด้วย การที่ครูพูดครั้งเดียวแล้วเงียบ เนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีในการฟัง และเพื่อให้นักเรียนเพิ่มความสนใจในการเรียน เมื่อนักเรียนรู้ว่า ครูจะพูดให้ฟังเพียงครั้งเดียว เขาจะตั้งใจฟังและติดตามการพูดและการกระทำของครูอย่างใกล้ชิด¹ แต่การที่ครูเงียบนั้น มิได้หมายความว่านักเรียนจะเงียบตามไปด้วย กลับเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ คิด จดจำ และฝึกพูด มากขึ้น นักเรียนจะได้มีโอกาสฟังการพูดของตนเองและของเพื่อน ทราบขอบพร้อมและแก้ไขได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยเพื่อนเป็นแบบ นักเรียนจะรับผิดชอบการเรียนด้วยตนเอง ส่วนครูจะมีโอกาสสังเกตและติดตามการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการ

หลักการและความเชื่อของการสอนโดย "วิธีเงียบ"

การสอนโดย "วิธีเงียบ" มีพื้นฐานมาจากหลักการและความเชื่อในเรื่องต่อไปนี้

1. การสอนเป็นรองการเรียนรู คือ ให้ความสำคัญต่อวิธีการเรียนและตัวผู้เรียนมากที่สุด การเรียนรูจะเกิดจากการศึกษาด้วยตนเอง มีความสำนึก (awareness) เอาใจจดจ่อต่อสิ่งที่เรียน และเชื่อว่าแต่ละคนมีวิธีการเรียนที่ต่างกันและใช้เวลาเรียนต่างกัน²

¹Tim T. Diemer and Opart Panya, "What We Learned By Using Silent Way," (Rajburi: Chombung Village Teachers College, 1978), (Mimeographed), p. 8-9.

²Gattegno, Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way, p. 1-3.

2. การเรียนภาษาไม่ได้เกิดจากการเลียนแบบ การฝึกฝน หรือการท่องจำเท่านั้น¹ การที่ครูพยายามพูดหลาย ๆ ครั้งเพื่อเป็นแบบอย่างและให้นักเรียนพูดตามซ้ำ ๆ นั้น ไม่ทำให้นักเรียนจำและเข้าใจได้เสมอไป เพราะเป็นการเรียนที่นักเรียนอยู่ในสภาพที่นิ่งเฉย (passive) มากกว่าจะกระตือรือร้น (active) นักเรียนเพียงแต่ใช้กลไกทางกายในการพูดซ้ำ ๆ แต่มิได้ใช้กลไกทางสมองในการฝึกคิดและใช้ภาษาด้วยตนเอง และยังคงก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น การสอนควรเป็นการสร้างสถานการณ์ที่เน้นความจำเป็นในการใช้ภาษา โดยให้นักเรียนตระหนักและจดจอกับสิ่งที่เรียน รับรู้ และมีส่วนร่วมในการกระทำความรูู้สึกนึกคิดมากกว่าจะท่องจำ

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญามากกว่ากระบวนการทางพฤติกรรม ชอมสกี (Chomsky) ให้ความเห็นว่า "การเรียนภาษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการสร้างนิสัย หรือการวางเงื่อนไข เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าภายนอก แต่เป็นเรื่องของกิจกรรมทางปัญญาและการใช้เหตุผลมากกว่า"² และควยความเชื่อของทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญานิยม (Cognitive Theory) ที่ว่าสมองคนเป็นหน่วยงานที่ไม่หยุดนิ่ง สามารถคัดเลือกและบันทึกสิ่งต่าง ๆ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ภายในของตนเอง (inner criteria) ดังนั้น การเรียนรู้จึงเกิดจากการทดสอบโดยการลองถูกลองผิด การคิดวิเคราะห์ การทดสอบ และคงสิ่งที่ถูกต้องไว้ เพื่อสรุปเป็นหลักเกณฑ์³ การสอนโดยวิธีนี้จึงยอมรับในความสามารถของนักเรียนและเชื่อว่า

¹ Gattegno, The Common Sense of Teaching Languages (New York: Educational Solutions, 1976), p. VII.

² Noam Chomsky, Aspects of the Theory of Syntax (Cambridge Mass: M I T Press, 1965) cited in Ibid., p. 3.

³ Gattegno, Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way, p. 14, 28.

แต่ละคนมีวิธีการ เรียนรู้ ของตนเอง การสอนจะเป็นไปโดยพยายามให้นักเรียนถึงความ สามารถนั้นออกมาใช่

4. การเรียนภาษาแม่และภาษาต่างประเทศแตกต่างกัน เนื่องจากเด็กแรกเกิด ไม่สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของเสียงที่ได้ยินกับสิ่งแวดล้อมได้ในทันที ผู้ใหญ่ต้องพยายาม เรียนรู้จากเด็กว่าต้องการอะไร แล้วจึงแปลงเสียงให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เด็กเกิด การเรียนรู้ เช่น เด็กมักจะได้ยินคำว่า "แม่" หรือ "มา" เด็กจะยังไม่เข้าใจความหมาย และจะเรียกทุกอย่างที่ต้องการว่า "แม่" แม่จึงต้องเรียนรู้ว่าเด็กต้องการอะไรแล้วสอนคำนั้น เด็กจึงสามารถสัมพันธ์เสียงกับสิ่งแวดล้อมที่มองเห็น ทำให้รู้และเข้าใจความหมาย ส่วนใน การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น เด็กไม่สามารถใช้วิธีการเดิมได้ เพราะรูปร่างต่าง ๆ มากขึ้น และมีประสบการณ์จากการเรียนภาษาแม่ โดยรูปร่างจะเรียนและใช้ภาษาอย่างไร ควรสนใจ สิ่งใดมากน้อยต่างกัน รู้จักเชื่อมโยงความหมายกับเสียงที่ได้ยินในสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถสรุปกฎเกณฑ์ใดจากการสังเกตและการทดลอง ดังนั้นวิธีการสอนย่อมแตกต่างกัน ซึ่ง ไม่ใช้วิธีสอนตามแบบธรรมชาติ แต่เป็นวิธีการสอนแบบประดิษฐ์ โดยการสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ทดลองใช้ภาษา ทดสอบและสรุปกฎเกณฑ์ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ¹

5. นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียน โดยที่ครูไม่เข้าไปสอดแทรกหรือรบกวน ครูจะทำหน้าที่เพียงจัดเนื้อหาวิชาและกิจกรรมทางภาษา ควบคุมสถานการณ์การเรียน การสอน ขณะเดียวกันจะหลีกเลี่ยงการนำกิจกรรมและการอธิบาย เมื่อเกิดข้อบกพร่องใน การใช้ภาษา ครูจะชี้แนะให้นักเรียนแก้ไขด้วยตนเอง ดังนั้น ตลอดเวลาของการเรียนการสอน ครูจะเงียบเป็นส่วนใหญ่ และนี่เป็นที่มาของคำว่า "The Silent Way"

¹ Ibid, p. 4-11.

ลักษณะเด่นของการสอนโดย "วิธีเจียบ"

การสอนโดยวิธีนี้ แตกต่างจากการสอนแบบอื่น ๆ คือ

1. ครูลดบทบาทตนเอง (Teacher Withdrawal) การที่ทำเช่นนี้ เพื่อมิให้ครูเป็นจุดรวมของการดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียน แต่มีบทบาทหน้าที่เพียงเป็นผู้กระตุ้นนักเรียนให้ตระหนักและเอาใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาด้วยตนเอง¹ การลดบทบาทของครูทำได้โดย

ก. ผู้ที่เป็นแบบอย่างให้ฟังเพียงครั้งเดียว ในการสอนแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นการสอนเสียง คำศัพท์ หรือโครงสร้างของประโยค และจะไม่พูดซ้ำอีก การพูดจะเป็นหน้าที่ของนักเรียน เพื่อฝึกการใช้ภาษา ขณะเดียวกันครูจะไม่คาดหวังความถูกต้องสมบูรณ์จากการพูดในระยะแรกของนักเรียน ดังที่ ดร. กาเตนโย กล่าวไว้ว่า "การเรียนเป็นเรื่องของเวลาและความก้าวหน้า ครูจะไม่คำนึงถึงความสมบูรณ์ของภาษา แต่จะสนใจต่อการพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนมากกว่า"²

ข. ส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนเอง โดยให้เป็นผู้ใช้คำหรือเสียงบนแผนภูมิตามที่ตนเอง หรือเพื่อน ๆ พูด สนับสนุนให้นักเรียนพูด โดยใช้แท่งไม้เป็นอุปกรณ์ในการสร้างและเปลี่ยนแปลงรูปประโยค เช่น เปลี่ยนตำแหน่งของแท่งไม้ เพื่อให้นักเรียนพูดโดยใช้คำว่า "This" หรือ "That", "here" หรือ "there" เป็นต้น

ค. ให้นักเรียนเป็นผู้แก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีเวลาคิดและใช้เหตุผลอย่างเต็มที่ ครูจะทำหน้าที่เพียงชี้ให้นักเรียนทราบข้อผิด แล้วให้นักเรียนแก้ไขเอง หรือให้เพื่อนในกลุ่มช่วย จนกว่าไม่มีผู้ใดแก้ไขได้ ครูจึงจะช่วย โดยชี้

¹ Gattegno, The Common Sense of Teaching Foreign Languages, p. 123.

² Ibid., p. VIII.

ไปที่แผนภูมิ หรือไวยากรณ์ประกอบ เท่าที่จำเป็น

ง. เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างและใช้รูปประโยคต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ครูสอน ถ้าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและใช้กันในหมู่เจ้าของภาษา ครูจะยอมรับ ควบความเชื่อว่านักเรียนควรมีโอกาสในการพัฒนาการใช้ภาษา และทดสอบกฎเกณฑ์ทางภาษา เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ เช่น เมื่อครูพูดว่า "I have a red rod and a green rod." และนักเรียนกลับพูดว่า "I have a red rod and I have a green rod." ทั้งนี้เป็นต้น

2. นักเรียนยอมรับในตนเอง (Self-Approval) ขณะที่เรียน ครูจะส่งเสริมให้นักเรียนได้ตรวจสอบความสามารถในการใช้ภาษาของตนเอง โดยอาศัยแผนภูมิต่าง ๆ และเพื่อนร่วมชั้นครูจะไม่แสดงออกว่ายอมรับหรือปฏิเสธสิ่งที่นักเรียนพูดไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้า ท่าทาง หรือคำตัดสิน เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความกลัวหรือวิตกเมื่อกระทำผิด และเวลาที่ลองใช้ภาษาต่อไป นักเรียนจะรู้ได้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่พูดนั้นถูกหรือผิด เพราะถ้าครูปล่อยให้สิ่งที่นักเรียนพูดผ่านไป แสดงว่าสิ่งนั้นใช้ได้ ในสถานการณ์นั้น ๆ แต่ถ้าเป็นสิ่งผิด ครูจะหยุด เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบแก้ไข และลองใช้ภาษาใหม่ ด้วยวิธีนี้จะทำให้นักเรียนรู้สึกผิดพลาดและสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง¹

3. นักเรียนเกิดแรงจูงใจภายใน (Self-Motivation) แรงจูงใจที่มีความหมายต่อนักเรียนไม่ได้เกิดจากขยอกของชมเชยหรือโหรงวัส แต่เป็นแรงจูงใจภายในที่เกิดจากความพอใจ ใครเรียนใครรู้ และปรารถนาที่จะลองใช้ภาษาที่เรียนนั้น ซึ่งมีความหมายต่อตัวนักเรียนมาก แรงจูงใจดังกล่าวเกิดจาก

ก. ความรู้สึกต่อพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง นักเรียนจะรู้ว่าได้พัฒนาอะไรบางอย่างในแต่ละครั้งที่เรียน การฝึกพูดในสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ทำให้เกิดความ

¹Diemer and Opart Panya, "What We learned by Using Silent Way," p. 3-4.

เป้าหมาย เพราะแต่ละคนยอมรับว่าตนยังบกพร่องในด้านใด และต้องฝึกมากน้อยเพียงใด นักเรียนจะให้ความสนใจต่อการใช้แท่งไม้ การจดจำเสียงต่าง ๆ บนแผนภูมิ ราวกับว่ากำลังฝึกเล่นเกมแบบใหม่ ซึ่งเขาจะพยายามเล่นให้ได้ดี และทุกครั้งที่ได้ฝึกเขาจะรู้ว่าเขามีความชำนาญมากขึ้น

ข. ความสามารถในการใช้โครงสร้างใหม่ด้วยตนเอง นักเรียนจะเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วกับสิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว เช่น หลังจากที่ครูสอนคำว่า "a rod" และจำนวนต่าง ๆ ไปแล้ว เมื่อครูชูแท่งไม้ 2 แท่ง พร้อมกับพูดเป็นตัวอย่างว่า "two rods" นักเรียนจะเรียนรู้โครงสร้างใหม่ได้ทันที ดังนั้นเมื่อครูชูแท่งไม้ 2, 3 หรือ 4 แท่ง นักเรียนจะระลึกได้และสามารถพูดได้เอง โดยที่ครูไม่ต้องพูดเป็นตัวอย่างอีก ทั้งนี้เพราะนักเรียนเข้าใจหลักเกณฑ์และนำมาใช้เป็นโครงสร้างใหม่ของภาษาได้

ค. ความภูมิใจในการใช้ภาษาโต้ตอบกับเพื่อนร่วมชั้น เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสนำภาษาติดต่อกับเพื่อนร่วมชั้นอย่างเต็มที่ เพื่อฝึกการใช้ภาษา นับเป็นประสบการณ์ในการใช้ภาษาใหม่ครั้งแรก ทำให้รู้สึกยินดีและภูมิใจที่สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจกัน

4. นักเรียนมีอิสระ และพึ่งตนเอง (Independence) เนื่องจากครูจำกัดบทบาทของตนเอง ในการเรียน นักเรียนจึงให้ความสนใจต่อแผนภูมิและกิจกรรมของเพื่อนร่วมชั้นมากขึ้น เพื่อช่วยให้เขาเข้าใจและใช้ภาษาได้ดี และเวลาที่นักเรียนได้เป็นผู้ใช้แท่งไม้นั้น นับเป็นโอกาสที่เขาสามารถทำในสิ่งที่ต้องการ มีอิสระในการทดลองใช้ภาษาอย่างเต็มที่ และเกิดความมั่นใจมากขึ้น จากการทดลองของ คิมเมอร์ และโอกาส พบว่าการสอนโดยวิธีนี้ทำให้นักเรียนพึ่งตนเองลง นักเรียนสามารถใช้แท่งไม้แทนหนังสือที่เรียนได้เองและแก้ไขข้อผิดพลาดของกันและกัน ในบางครั้ง เมื่อครูแบ่งกลุ่มพร้อมทั้งส่งแท่งไม้ให้นักเรียนสามารถฝึกหัดกันเอง โดยที่ครูไม่ต้องออกคำสั่ง และเมื่อนักเรียนจดจำสีและเสียงต่าง ๆ ในแผนภูมิได้ นักเรียนจะสามารถอ่านและพูดคำใหม่ได้ โดยไม่ต้องให้ครูพูดเป็น

ตัวอย่างอีก¹

5. นักเรียนช่วยเหลือกันในการแก้ไขข้อผิดพลาด (Peer Correction) การที่ครูพูดเพียงครั้งเดียว ทำให้นักเรียนต้องสนใจและตระหนักในสิ่งที่เพื่อน ๆ พูด เพื่อตรวจสอบว่าการพูดและความเข้าใจของตนว่าถูกต้องหรือไม่ การที่ครูพูดเพียงครั้งเดียวนั้น ย่อมมีบางคนที่ไม่สามารถจดจำสิ่งที่ครูพูดได้ แต่จะมีคนใดคนหนึ่งที่สามารถออกเสียงได้ใกล้เคียงครูที่สุด ซึ่งจะ เป็นแบบอย่างและช่วยแก้ไขให้เพื่อน ๆ ได้ นับเป็นการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทในการใช้ภาษา ของนักเรียนร่วมกัน

หลักสูตรและบทเรียนของการสอนโดย "วิธีเงียบ"

หลักสูตรและบทเรียนของการสอนโดยวิธีนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับหลักสูตรและบทเรียนของการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยทั่วไป คือ ให้ความรู้พื้นฐานทางภาษา เรียนรู้อะไรที่อยู่ใกล้ตัว และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด การเรียนจะเริ่มโดยเรียนคำศัพท์ในวงจำกัด แต่เน้นที่โครงสร้างพื้นฐานทางภาษา เพราะเชื่อว่าจะเป็นทางนำไปสู่การใช้ภาษาที่กว้างขวางต่อไป ส่วนคำศัพท์นั้นเป็นสิ่งที่เรียนไต่ภายในภายหลัง และสามารถที่จะเรียนรู้ได้เอง² ดังนั้นบทเรียนจึงเริ่มจากอุปกรณ์การสอน คือ แท่งไม้ (a rod) จำนวน (one, two,..) สี (red, green.) ประโยคคำสั่ง (Take..., Put...) ประโยคคำถามคำตอบ (What...?, Where...?) โครงสร้างต่าง ๆ จะขยายและเพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้น (ดูโครงสร้างพื้นฐานในภาคผนวก ข.)

อย่างไรก็ตาม คร. กาเตนโย เชื่อว่า หลักสูตรและบทเรียนที่กำหนดขึ้นนั้น จะต้องเริ่มสอนจากสิ่งที่จำเป็นทางภาษาไปตามลำดับ และยืดหยุ่นได้ เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนในสภาพการณ์ต่าง ๆ และในการสอน ถ้าโอกาสและสถานการณ์เอื้ออำนวย ครูจะสอน

¹Ibid., p. 6.

²Gattegno, Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way, p. 34-50.

สิ่งใหม่ ๆ ให้นักเรียนทันที แม้จะไม่ได้เตรียมไว้ล่วงหน้า เพราะถือว่าเป็นสถานการณ์ในการใช้ภาษาที่แท้จริง โดยที่ครูไม่ต้องสร้างขึ้น อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรและบทเรียนของการสอนโดยวิธีนี้ มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนมากกว่าการสอน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การสอนภาษาต่างประเทศโดย "วิธีเจียบบ" นี้จะกำหนดบทบาทในการพูดของครูให้น้อยลง และให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนมากที่สุด ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์ เพื่อเป็นสื่อแทนการพูดของครูและให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อุปกรณ์การสอนที่จำเป็นต่อการสอนโดยวิธีนี้คือ

1. แท่งไม้สี่เหลี่ยม (rods) ไม้แท่ง ไม้สี่เหลี่ยมต่าง ๆ จำนวน 10 สี มีขนาดกว้างเท่ากัน และยาวต่างกัน ตั้งแต่ 1 - 10 เซนติเมตร เดิมเป็นอุปกรณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่ง กุยซีแนร์ (George Cuisenaire) เป็นผู้คิดประดิษฐ์ขึ้น และดร. กาเตนโย เป็นผู้นำออกเผยแพร่ในปี ค.ศ. 1953 โดยมีชื่อเรียกตาม Dictionary of Education ว่า "Cuisenaire-Gattegno rods"¹

แท่งไม้มีความสำคัญต่อการสอนคือ ใช้ในการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นสื่อให้นักเรียนใช้ภาษา และช่วยให้เกิดมโนทัศน์และจินตนาการ ในสิ่งที่เรียน เช่น ครูจัดแท่งไม้ให้เป็นรูปห้องเรียน สมมติแท่งไม้แต่ละแท่งเป็นครูและนักเรียนให้แสดงสภาพหรืออาการต่าง ๆ เช่น เดินเข้าห้องเรียน ยืนอยู่ในห้อง หรือนอกห้อง เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาในเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถเปลี่ยนรูปประโยคไปตามสภาพและตำแหน่งของแท่งไม้ได้ถูกต้อง

¹Carter V. Good, Dictionary of Education, 3d ed. (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), p. 155.

ดีเมอร์ และโอภาส ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้แท่งไม้ว่า การใช้แท่งไม้ ประกอบการสอน ช่วยให้การใช้ภาษาเป็นธรรมชาติมากขึ้น แท่งไม้ยังใช้แทนคำและประโยคต่าง ๆ ได้ เช่น เกี่ยวกับการใช้ "x" แทนคำในการสอนคณิตศาสตร์ โดยคนแรกจะสอนโครงสร้างต่าง ๆ ด้วยคำว่า "rod" ต่อเมื่อเรียนคำศัพท์อื่น ๆ เพิ่มขึ้น นักเรียนจะสามารถใช้คำศัพท์เหล่านั้นแทนที่ "rod" ในโครงสร้างนั้น ๆ ได้¹ เช่น

How many rods do you have ?

How many brothers do you have ?

จากประสบการณ์ในการสอนโดยใช้แท่งไม้ สตีวิก (Stevick) พบว่า นักเรียนพอใจการใช้แท่งไม้มาก เพราะทำให้ได้แนวคิดในการใช้ภาษา มีใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียนและเรียนด้วยความสนุกสนาน²

2. แผนภูมิเสียง (fidel charts) ได้แก่ แผนภูมิสระ และพยัญชนะ โดย ดร. กาเทโนโย ได้จัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1957 และให้ชื่อว่า fidels ซึ่งเป็นคำในภาษาเอธิโอเปีย แปลว่า ตัวอักษร เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ในการสอนอ่านและแก้ปัญหการอ่านของนักเรียน ตามวิธีการสอนที่เรียกว่า Words in Color โดยยึดหลักการใช้สีแทนตัวอักษรที่ออกเสียงเหมือนกัน เพื่อช่วยในการจำ แผนภูมิเสียงนี้มีทั้งหมด 8 แผน แบ่งเป็นเสียงสระ 4 แผน เสียงพยัญชนะ 4 แผน แต่ละแผนจะประกอบด้วยกลุ่มตัวอักษรที่ออกเสียงสระหรือพยัญชนะเหมือนกัน และใช้สีแทนแต่ละเสียงโดยจัดแบ่งเป็นแถว ๆ เช่น ใช้สีชมพูแทนตัวอักษรทุกตัวที่ออกเสียงสระอิ /i/ ได้แก่ i, o, a, u, e เป็นต้น ซึ่งจะพบเสียงนี้ในคำว่า it, women, village, busy, English.

¹Diemer and Opart Panya, "What We Learned By Using Silent Way," p. 7.

²Earl W. Stevick, "Some Basic Facts about 'The Silent Way'," Tesol Quarterly 8 (September 1974): 9.

ส่วนในแผนภูมิพยัญชนะนั้น ได้ยึดหลักเช่นเดียวกัน คือรวมตัวอักษรที่ออกเสียงเหมือนกัน ทั้งที่เป็นพยัญชนะต้น และตัวสะกดไว้ด้วยกัน และแทนด้วยสีใดสีหนึ่ง เช่น เสียงพยัญชนะ/p/ จะแทนด้วยสีน้ำตาลเข้ม โคนแก่ อักษรต่อไปนี้ p, pp, pe, ph ซึ่งจะพบในคำว่า pot stopped hope และ shepherd เป็นต้น

3. แผนภูมิคำ (word charts) มีทั้งหมด 12 แผน แต่ละแผนจะมีคำต่าง ๆ ประมาณ 40 คำ โดยมากจะเป็นคำศัพท์ที่เป็นหลักไวยากรณ์ (Functional Vocabulary) คำต่าง ๆ ในแผนภูมิจะประกอบด้วยตัวอักษรที่เป็นสีแยกตามเสียง เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในแผนภูมิเสียง นักเรียนที่จำสีในแผนภูมิเสียงได้ จะสามารถอ่านคำต่าง ๆ ในแผนภูมิคำได้เอง เช่น คำว่า "two" ตัว t จะเป็นสีม่วงออกเสียง /t/ และตัว wo เป็นสีเขียว ออกเสียง /u/ นักเรียนจะอ่านคำนี้ได้โดยประสมเสียงเข้าด้วยกัน

4. ไม้ชี้ (pointer) เป็นอุปกรณ์สำคัญอันควรมีรอง ใช้เป็นเครื่องช่วยในการดึงความสนใจของนักเรียนมาสู่เสียงและคำต่าง ๆ ในแผนภูมิ โดยครูจะชี้หน้าที่สระ พยัญชนะ เพื่อให้ให้นักเรียนประสมคำและออกเสียง

5. รูปภาพ (pictures) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนคำศัพท์และช่วยขยายวงศัพท์ให้กว้างขึ้น แต่ละภาพจะกำหนดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในภาพนั้น ๆ ไว้ ภาพนี้จะนำมาใช้ต่อเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้รูปแบบโครงสร้างทางภาษาในระดับสูงขึ้น¹

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹จันทิภา ลิมปิเจริญ และโยธนา คิษฐะ, "การสอนภาษาแบบไฮเลนต์เวย์," รายงานประกอบการเรียนวิชาการปรับปรุงการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถม ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 5 - 6.

การเตรียมครูสำหรับการสอนโดย "วิธีเงียบ"

การสอนโดย "วิธีเงียบ" (The Silent Way) มิได้เป็นวิธีการที่ซับซ้อนหรือยุ่งยากแต่อย่างใด แต่เป็นการสอนที่ใช้สามัญสำนึก (Common Sense) เนื่องจากการสอนโดยวิธีนี้จะกำหนดเฉพาะสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้ครูตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน ครูจะเรียนรู้และเข้าใจวิธีการสอนนี้ได้ด้วยตนเอง โดยการเข้าร่วมสัมมนา ชมการสาธิตการสอน หรือสังเกตการสอนจากผู้มีประสบการณ์ในเรื่องนี้ นอกเหนือไปจากการศึกษาในเอกสาร

สิ่งสำคัญสำหรับครูที่เริ่มสอนโดย "วิธีเงียบ" คือ จดจำแผนภูมิต่าง ๆ และสามารถชี้ได้อย่างคล่องแคล่ว แม่นยำ ฝึกการใช้แท่งไม้ในการสร้างสถานการณ์การสอน และที่จะลืมไม่ได้คือ การเงียบ ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการสอน นอกจากนี้การเตรียมบทเรียนยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และถือเป็นหัวใจของการสอนที่ดี แต่ในเรื่องนี้ ดร.กาเตนโย ไม่ได้ให้รายละเอียดไว้อย่างเด่นชัด เพียงแต่กำหนดให้ยึดหยุ่นตามความต้องการและสถานการณ์ที่ผู้อำนวยโดยทั่วไปจะกำหนดเป็นหน่วย (Unit Lesson) คล้ายโครงการสอนทั่วไป โดยจัดเนื้อหาตามลำดับความจำเป็นในการใช้ภาษา แต่ละหน่วยใช้เวลาในการสอนมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียน ส่วนการเตรียมบทเรียนรายวันนั้นไม่มีการกำหนดรูปแบบหรือรายละเอียดแน่ชัด การเตรียมตัวจะขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า การเตรียมบทเรียนรายวันมีความสำคัญต่อการสอนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูที่เริ่มใช้วิธีสอนแบบนี้ ควรจะได้เตรียมบันทึกการสอนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับตนเอง โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการสอน เนื้อหา ลำดับชั้นการสอน และกิจกรรมในชั้นเรียน ตลอดจนเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งเตรียมการแก้ไข และเพื่อให้สอดคล้องกับบทเรียนและแนวการสอน บันทึกการสอนที่เตรียมไว้นั้น ควรยืดหยุ่นได้ตามโอกาสและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (ดูตัวอย่างบันทึกการสอนในภาคผนวก ข.)

ลำดับชั้นของการสอนโดย "วิธีเจียบ"

โดยทั่วไปจะมีลำดับชั้นดังนี้ คือ

1. การปฐมนิเทศ เป็นการเตรียมนักเรียนให้ทราบถึงแนวการสอน การใช้สัญลักษณ์แทนการพูด การห้ามใช้ภาษาของผู้เรียน และอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเตรียมพร้อมที่จะเรียนและยังช่วยลดความกลัวและความตึงเครียดในการเรียนได้ อย่างไรก็ตามในขั้นนี้ครูบางคนอาจไม่ใช่ เพราะเชื่อว่านักเรียนสามารถค้นพบและเรียนได้ในภายหลัง

2. การใช้แผนภูมิเสียง ครูจะเริ่มจากแผนภูมิสระโดยใช้ไม้ชี้ไปที่สระที่ต้องการสอนและออกเสียงให้นักเรียนฟัง 1 ครั้ง นักเรียนจะออกเสียงตาม จากนั้นครูจะชี้ไปที่สระตัวอื่น ๆ ในแถวเดียวกัน ซึ่งมีเสียงเหมือนกัน ให้นักเรียนออกเสียงซ้ำ ด้วยวิธีนี้นักเรียนจะสังเกตเห็นว่า ตัวอักษรที่มีสีเดียวกัน และอยู่ในแถวเดียวกัน จะออกเสียงเหมือนกัน ส่วนพยัญชนะนั้นครูจะไม่สอนโดด ๆ แต่จะให้ออกเสียงคู่กับสระ โดยชี้ไปที่พยัญชนะและสระพร้อม ๆ กัน การสอนในขั้นนี้ มุ่งเพียงให้นักเรียนสร้างความคุ้นเคยกับระบบเสียงใหม่ เพื่อจะได้เรียนความหมายในขั้นต่อไป โดยไม่ต้องพะวงกับการออกเสียง

3. การใช้แท่งไม้ ครูจะสอนคำ ความหมาย และโครงสร้างประโยค ด้วยแท่งไม้ โดยเริ่มสอนจากคำว่า "a rod" ในการสอนครูจะแสดงท่าประกอบหรือกระทำการบางอย่าง โดยอย่างหนึ่งควบคู่ไปกับการพูด เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ความหมายของสิ่งที่พูดนั้น เช่น ครูชูแท่งไม้ให้ดูพร้อมกับพูดว่า "a rod" ครูหยิบแท่งไม้ชิ้นใหม่ให้นักเรียนพูดทีละคนหรือพร้อมกัน และสังเกตว่านักเรียนคนใดออกเสียงได้ชัดและใกล้เคียงที่สุด เพื่อให้ออกเสียงซ้ำเป็นแบบอย่างแทนครู แต่ถ้าไม่มีใครออกเสียงได้ถูกเลย ครูจะชี้ไปที่แผนภูมิอีกครั้งให้นักเรียนสังเกตสีของตัวอักษรบนแผนภูมิ และออกเสียงใหม่

ในการสอนคำศัพท์เกี่ยวกับสีนั้น ครูจะใช้นิ้วดูบที่สีผิวของแท่งไม้ และเทียบกับสีของอื่น ๆ ที่มีสีเดียวกัน พร้อมกับพูดว่า "red" เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมาย ต่อมาเมื่อครูยกแท่งไม้สีแดงขึ้น และพูดว่า "a red rod" นักเรียนจะเข้าใจความหมายและไวยากรณ์ได้ทันที โดยไม่ต้องอาศัยการแปล เมื่อครูสอนสีอื่น ๆ ครูจะพูดแต่เพียงว่า "blue"

"green"... เท่านั้น นักเรียนจะสามารถแทนที่สีเหล่านั้นลงในตำแหน่งของ "red" ได้ เป็น "a blue rod" "a green rod" ด้วยวิธีการดังกล่าว ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และจดจำแบบโครงสร้างไวยากรณ์และคำศัพท์ได้เอง โดยไม่ต้องท่องจำ รวมทั้งการออกเสียง ท่วงทำนอง และจังหวะของการใช้ภาษาไปพร้อมกัน¹

มีข้อสงสัยเกิดขึ้นว่า ในการสอนบางครั้งไม่เป็นไปตามลำดับขั้นดังที่กล่าวมา ครูบางคนอาจเริ่มสอนโดยใช้แท่งไม้ก่อน ฉีกพูดเป็นคำ ๆ และเรียนรู้ความหมายไปพร้อมกัน หลังจากนั้นจึงให้ออกเสียงโดยใช้แผนภูมิ เพื่อให้นักเรียนทราบและแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง² เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีผู้สงสัยว่า ควรจะเริ่มสอนโดยใช้อะไรก่อน และหลัง ผู้วิจัยจึงได้ทดลองสอนนักเรียน 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเริ่มสอนโดยใช้แผนภูมิ อีกกลุ่มหนึ่งเริ่มโดยใช้แท่งไม้ พบว่า การสอนโดยใช้แผนภูมิก่อนนั้น ช่วยให้นักเรียนออกเสียงได้ชัดเจนและใกล้เคียงกว่าเพราะนักเรียนได้คุ้นเคยกับเสียงต่าง ๆ มาแล้ว ช่วยให้ฟังและจดจำสิ่งที่ครูพูดขณะที่ใช้แท่งไม้ได้แม่นยำขึ้น และเมื่อเกิดข้อผิดพลาด ครูยังสามารถชี้กลับไปแผนภูมิได้ทันที ทำให้นักเรียนแก้ไขข้อผิดพลาดได้รวดเร็ว ต่างกับการเริ่มสอนโดยใช้แท่งไม้ เพราะนักเรียนจะได้ยินระบบเสียงใหม่เป็นครั้งแรกจากการที่ครูใช้แท่งไม้และพูดเพียงครั้งเดียว ทำให้นักเรียนต้องพะวงกับการออกเสียงและความหมายของสิ่งที่ได้ยิน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถจดจำและออกเสียงได้ชัดเจนเท่าที่ควร³

¹ Gattegno, Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way, p. 18-20.

² Neal David and Tim T. Diemer, "Teaching Finic By Using Silent Way," The Demonstration at the Faculty of Education, Chulalongkorn University, 7 September 1979.

³ ผู้วิจัยได้ทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 - 7 คน ในระหว่างวันที่ 3 - 13 ธันวาคม พ.ศ. 2522.

อย่างไรก็ตาม คร.กาเตนโย เองไม่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ แต่อาจสรุปได้ว่า การใช้ลำดับชั้นใดก่อนหรือหลังนั้น ขึ้นอยู่กับภาษาที่สอนและภาษาเดิมของนักเรียน ถ้าภาษาที่สอนมีคำที่ออกเสียงไต่ยากต่างไปจากเสียงในภาษาเดิมของผู้เรียน ควรเริ่มสอนจากแผนภูมิ แต่ถาเป็นภาษาที่มีเสียงคล้ายกับเสียงในภาษาเดิม ควรเริ่มโดยใช่แห่งไม่

3. การสอนและการทดสอบ (Teach and Test) ขณะที่สอนจะมีการทดสอบควบคู่กันไป กล่าวคือ ครูสอนโดยการพูดให้ฟังเป็นแบบอย่าง พร้อมกับใช่แห่งไม่ประกอบ หลังจากนั้นครูจะเงี่ยบแล้วให้นักเรียนพูด และใช่แห่งไม่ ทีละคนกลับไปกลับมาประมาณ 3 - 4 ครั้ง เป็นการทดสอบว่า นักเรียนพูดและเข้าใจความหมายของสิ่งที่พูดได้ถูกต้องหรือไม่ และครูให้แบบอย่างได้ชัดเจนเพียงใด ทุกครั้งที่มีการสอน จะมีการทดสอบเกิดขึ้นพร้อมกันไป แต่ให้ระลึกเสมอว่า การทดสอบไม่ใช่เป็นการฝึกหัด มิฉะนั้นครูจะเป็นผู้ผูกขาดกิจกรรมในชั้นเรียนตลอดเวลา โดยใช้การสอนและการทดสอบสลับกันไป โดยแท้จริงแล้วในการสอนมีหลักการว่า "สอน ทดสอบ และออกไปอยู่นอก" (Teach, then test, then get out of the way)¹ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษา มีอิสระในการทดลองความสามารถของคน

4. การฝึกหัด (Practice) เป็นการให้โอกาสนักเรียนแสดงความสามารถในการใช้ภาษาใหม่โดยอิสระ นักเรียนจะทดลองใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้แห่งไม่เป็นที่สื่อในการฝึกนี้ นักเรียนได้ใช้ความคิด ความสามารถทางภาษาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงการฝึกทางค่านร่างกายเท่านั้น การพูดของนักเรียนคนหนึ่ง จะไม่มีผลให้นักเรียนอีกคนหนึ่งพูดตามหรือพูดซ้ำ แต่จะขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสามารถของแต่ละคน นักเรียนจะพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนและสร้างสรรค์การใช้ภาษาในแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ครูสอน พร้อมทั้งตรวจสอบหลักเกณฑ์ทางภาษาที่นักเรียนสร้างขึ้น และพัฒนาการใช้ภาษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น การฝึกจึงเป็นกิจกรรมของนักเรียนทั้งหมด และนักเรียนจะช่วยเหลือกันในการแก้ไขข้อผิดพลาด

¹ Stevick, "Some Basic Facts About 'The Silent Way'," p. 8.

โดยมีครูคอยเฝ้าดูและช่วยเหลืออยู่ข้างนอก

5. การรับฟังและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน (Counselling) ขั้นนี้ไม่จัดเป็นขั้นตอนการสอน แต่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอน กล่าวคือ หลังจากจบการสอนแต่ละครั้ง ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนบรรยายความรู้สึกที่มีต่อการเรียน ซึ่งแจ้งปัญหาในการเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้อนคลายความตึงเครียด และสร้างกำลังใจในการเรียน ด้วยวิธีนี้ครูจะทราบว่านักเรียนต้องการอะไร เรียนรู้และเข้าใจถูกต้องมากน้อยเพียงใด ทราบข้อบกพร่องในการสอน และนำมาปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป ครูจะเป็นผู้ซักถามและคอยรับฟังเท่านั้น ไม่ช่วยแก้ปัญหาให้คำอธิบาย หรือข้อสรุปใด ๆ ทั้งสิ้น และคำถามที่ไขควรถายเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกได้เต็มที่

การสอนทักษะต่าง ๆ ทางภาษา

การสอนโดย "วิธีเงียบ" (The Silent Way) เสริมสร้างทักษะทางภาษาโดยเริ่มจากการสอนออกเสียงและพูด ซึ่งเป็นกระบวนการเดียวกัน เป็นอันดับแรกตามด้วยการอ่านและการเขียน รวมทั้งสอนคำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์ ดังนี้

1. การสอนการออกเสียงและการพูด ดังที่กล่าวแล้วว่า การสอนจะเริ่มโดยให้นักเรียนออกเสียงสระ พยัญชนะ และประสมเสียงเป็นคำ โดยใช้แผนภูมิ ซึ่งใช้สีแทนตัวอักษรที่ออกเสียงเหมือนกัน เพื่อช่วยในการจดจำเสียงต่าง ๆ เมื่อครูออกเสียงให้ฟังเพียงครั้งเดียว โดยชี้ไปที่สระตัวหนึ่ง นักเรียนจะสามารถออกเสียงสระตัวอื่น ๆ ที่มีสีเดียวกันได้เอง โดยครูไม่ต้องพูดซ้ำ วิธีสอนการออกเสียงที่ใหม่คือ ให้เปรียบเทียบเสียงโดยสังเกตความแตกต่างของเสียงเป็นคู่ ๆ เช่น เสียง อี /i/ อี้ /i:/ แอะ /æ/ แอ /ɛ:/ หรือ sh /ʃ/ กับ ch /tʃ/ เป็นต้น และสีที่ใช้แทนแต่ละเสียงจะช่วยให้ นักเรียนจดจำได้แม่นยำรวดเร็ว ขณะเดียวกันครูอาจใช้สัญญาณมือช่วย โดยใช้การกระชั่มมือเข้าหากันโดยเร็วแทนเสียงสั้น และการดึงมือออกจากกันแทนเสียงยาว การสอนออกเสียงโดยวิธีนี้ช่วยให้นักเรียนออกเสียงได้โดยไม่ต้องจำตัวสะกด และช่วยแก้ปัญหาความสับสนของตัวสะกดที่เหมือนกัน แต่ออกเสียงต่างกัน

ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านต่อไป

ส่วนการสอนพูด จะเห็นได้จากบทเรียนและกิจกรรมในชั้น ซึ่งมุ่งส่งเสริมการพูด โดยจัดสภาพการณ์จำลองชั้นให้นักเรียนได้นำมาใช้ภาษา เช่น การเรียนประโยคคำสั่ง หรือ ขอร้อง การตั้งคำถาม การตอบ โดยใช้แท่งไม้เป็นสื่อ ตัวอย่างเช่น นักเรียนคนหนึ่งพูดกับเพื่อนว่า "Somchai, take a red rod and two green rods" เพื่อนที่ซื่อสมใจ ก็จะปฏิบัติตามหรือบางครั้งนักเรียนอาจจะสั่งและปฏิบัติเองด้วยวิธีการนี้ทำให้การใช้ภาษาในชั้นเรียนคุณสมบัติจริงและเป็นธรรมชาติ นักเรียนจะพูดเองเมื่อพร้อม และด้วยความเต็มใจ เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ครูจะยังไม่เข้าไปช่วยเหลือทันที แต่จะรอให้นักเรียนช่วยเหลือและแก้ไขกันเอง จนกว่าไม่มีใครช่วยได้ ครูจึงจะช่วยโดยบอกตำแหน่งผิดและชี้กลับไปให้แผนภูมิให้นักเรียนแก้ไขเอง การสอนพูดด้วยวิธีนี้ นักเรียนจะเรียนรู้ จังหวะ ท่วงทำนอง และการเน้นคำ ของภาษาที่เรียนไปพร้อม ๆ กัน และในการสอนครูอาจใช้สัญญาณมือเคลื่อนไหวตามจังหวะ เช่น การทักมือขึ้น เมื่อเป็นเสียงสูง หรือทักลงเมื่อเป็นเสียงต่ำ

2. การสอนอ่าน จะเริ่มพร้อมกับการออกเสียง เมื่อนักเรียนออกเสียงและประสมเสียงสระ พยัญชนะ จากแผนภูมิเสียง ครูจะโยงไปสู่แผนภูมิต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนหัดอ่าน ครูยังสามารถใช้คำต่าง ๆ มาผูกเขาเป็นวลีและประโยค ให้นักเรียนฝึกอ่าน โดยเริ่มแรกจะชี้ไปที่สระคำ เมื่อต้องการให้อ่านกระขมมีจังหวะ ครูจะเปลี่ยนจังหวะการชี้ให้เร็วขึ้น เนื่องจากคำต่าง ๆ ในแผนภูมินั้นประกอบด้วยตัวอักษรที่ใช้สี เช่นเดียวกับแผนภูมิเสียง ทำให้นักเรียนสามารถอ่านคำต่าง ๆ ในแผนภูมิต่าง ๆ ได้เอง โดยเทียบเสียงจากแผนภูมิเสียง ทั้ง ๆ ที่ครูยังไม่ได้อ่านหรือให้ตัวอย่างแต่อย่างใด หลังจากที่นักเรียนอ่านคำต่าง ๆ ในแผนภูมิต่าง ๆ ได้คล่อง และรู้จักสังเกตลักษณะของตัวอักษรต่าง ๆ ในแต่ละคำ ครูจะให้เริ่มอ่านคำโดยไม่ใช้สีช่วย เช่น ครูเขียนบนกระดานให้อ่าน หรือให้แบบฝึกอ่าน ซึ่งเป็นทางนำไปสู่การอ่านโดยทั่วไป และถ้าเกิดปัญหา นักเรียนจะกลับไปตรวจสอบจากแผนภูมิต่าง ๆ เอง

จากการที่หน่วยสันติภาพอเมริกัน ได้ใช้วิธีการสอนนี้สอนภาษาไทยแก่อาสาสมัครอเมริกัน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 จนถึงปัจจุบัน พบว่า การสอนโดยวิธีนี้ให้ผลในด้านกรอ่านมากที่สุด นักเรียนสามารถอ่านหนังสือได้รวดเร็ว มีแรงจูงใจในการทดลอง ความรู้ความสามารถในการอ่านของตนเอง¹

3. การสอนคำศัพท์ โดยทั่วไปจะสอนคำศัพท์ที่ใช้เป็นหลักไวยากรณ์ก่อน การสอนในระยะแรกจะจำกัดศัพท์ให้อยู่ในขอบเขตที่จำเป็นเท่านั้น และสอนโครงสร้างต่าง ๆ โดยใช้ศัพท์เหล่านั้นให้มากที่สุด โดยมุ่งให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้กว้างขวาง การสอนความหมายของศัพท์นั้นจะใช้สถานการณ์เป็นเครื่องบอก หรือใช้ของจริงและจะสอนความหมายในรูปของโครงสร้างมากกว่าจะเป็นความหมายโดด ๆ เช่น ครูสอนคำว่า "a rod" ซึ่งเป็นคำนาม สอนสีต่าง ๆ โดยนำมาขยายเป็น a red rod นักเรียนจะเรียนรู้ถึงความหมายและโครงสร้างไปพร้อมกัน และจะสรุปหลักเกณฑ์เองว่าจะต้องใช้คำขยายเหล่านี้อย่างไร อยู่หน้าหรือหลังคำนาม หรือการสอนคำกริยา เช่น หยิบ วาง ขอ ครูจะแสดงท่าให้ดูพร้อมกับพูดเป็นตัวอย่าง สถานการณ์เช่นนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำกริยาเหล่านั้นได้โดยไม่ต้องอาศัยการแปล² การสอนคำศัพท์ใหม่ หลังจากที่เรียนโครงสร้างต่าง ๆ มาแล้ว ทำไถ่กายและรวดเร็ว โดยใช้สถานการณ์เดิมและแนะนำศัพท์ใหม่ให้ โดยวิธีนี้นักเรียนสามารถจะแทนที่ศัพท์ใหม่ และสร้างเป็นประโยคได้ทันที เช่น เมื่อนักเรียนพูดว่า "Take a red rod and put it here" ครูนำหนังสือไปวางแทนที่แท่งไม้และพูดว่า "book" เพียงเท่านี้นักเรียนจะสามารถเปลี่ยนประโยคใหม่เป็น "Take a book and put it here" ได้เอง

¹ Peace Corps., "Comparison of The Trainees' ETS Testing Results" (Bangkok: Peace Corps., 1977-1978).

² หน่วยสันติภาพอเมริกัน, "วิธีสอนแบบครูเจียบบ," หน้า 5.

เนื่องจากมีคำศัพท์มากมายในแต่ละภาษา การสอนจึงเลือกเฉพาะศัพท์ที่เป็นหลักในการสร้างประโยคก่อน ส่วนการเรียนศัพท์อื่น ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นของนักเรียน ดร. กาเตนโย (Dr. Gattegno) ได้แบ่งคำศัพท์เป็น 3 ประเภท เรียงตามลำดับความจำเป็นในการใช้ภาษา คือ

ก. คำศัพท์ที่เป็นหลักไวยากรณ์ของภาษา (Functional Vocabulary) ได้แก่ คำแสดงคำถาม คำเชื่อม คำกริยาช่วย โดยคำนี้ถึงเรื่องกาลเวลา และพจน์ ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องรู้หน้าที่และวิธีใช้ ก่อนที่จะเรียนรู้ศัพท์ประเภทอื่น ๆ

ข. คำศัพท์ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันของคนทั่วไป (Semi-luxury Vocabulary) ศัพท์พวกนี้ขึ้นอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมของคน เช่น ศัพท์เกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม ที่พักอาศัย เป็นต้น

ค. คำศัพท์เฉพาะในวิชาชีพ (Luxury Vocabulary) ได้แก่ ศัพท์ที่ใช้ในวงการต่าง ๆ เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศัพท์ทางการแพทย์ ทางกฎหมาย ทางอุตสาหกรรม เป็นต้น¹

4. การสอนโครงสร้างไวยากรณ์ ไวยากรณ์เป็นสิ่งที่มาพร้อมกับภาษา เมื่อเริ่มบทเรียนครูจะสอนโครงสร้างไวยากรณ์ไปพร้อม ๆ กับการฝึกพูด การอ่าน รวมทั้งการสอนคำศัพท์ ซึ่งนักเรียนสามารถค้นพบได้ด้วยตนเอง ดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องการสอนคำศัพท์ว่า นักเรียนจะเรียนรู้ คำ ความหมาย และโครงสร้างไวยากรณ์ไปพร้อมกัน โดยในระยะแรกจะเรียนศัพท์น้อย แต่เน้นที่โครงสร้างไวยากรณ์ โดยจะขยายโครงสร้างให้กว้างขึ้น อย่างไรก็ตามแผนภูมิและแท่งไม้ยังคงใช้เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญ การสอนโครงสร้างจะเริ่มต้นจากคำว่า "a rod" ต่อไปเป็นเรื่องจำนวน สี่ ไปสู่รูปประโยคง่าย ๆ และเพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ขณะที่นักเรียนกำลังพูด "take...rod" พร้อมกับแสดงท่าประกอบนั้น ครูเห็นว่าควรให้บทเรียนใหม่ ครูจะพูดคำว่า "Give it to me!" พร้อมกับชี้มาที่ตัวเอง นักเรียนเข้าใจความหมายและ

¹Gattegno, Teaching Foreign Languages in Schools : The Silent Way, P. 52-54.

โครงสร้างนี้ได้จากการกระทำของครู หลังจากที่นักเรียนได้ลองใช้ประโยคนี้ในหมู่เพื่อนแล้ว ครูจะเปลี่ยนโครงสร้างเดิม จาก "Give it to me!" เป็น "Give it to him!" (or her) ต่อไป¹ จากบทเรียนเริ่มแรกจะพบว่ามีความสำคัญที่เรียนมีไม่มากนัก แต่นักเรียนสามารถสร้างประโยคต่าง ๆ ด้วยคำศัพท์เหล่านั้นได้อย่างมากมาย โดยการเปลี่ยนรูปประโยคหรือเชื่อมประโยคให้ต่อเนื่องกัน คำศัพท์ที่เริ่มเรียนนั้นได้แก่ คำนาม : - rod, คำขยายเกี่ยวกับสี : - red, green, yellow, blue, brown จำนวน : - one, two, three

คำนำหน้านาม : - a, the คำกริยา : - take, give, put, คำสรรพนาม : - me, him, her, it, them คำบุรุษพหูพจน์ : - to คำแสดงสถานที่ : - here, there

คำแสดงความเป็นเจ้าของ : - his, her, my และคำสันธาน : - and, or ทั้งหมด 27 คำ นักเรียนสามารถพูดประโยคได้นับร้อยจากคำศัพท์เพียงเท่านี้ ดร. กาเตนโย กล่าวว่า "การสอนภาษาโดยจำกัดคำศัพท์ แต่ขยายโครงสร้างของประโยคให้ยาวออกไปนั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับนักเรียนและเป็นแนวทางในการใช้ภาษาของแต่ละคน"²

5. การสอนเขียน หลังจากที่นักเรียนได้ฝึกพูดและอ่านประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง ครูจะให้เริ่มเขียน โดยการคัดลอกตัวอักษรจากแผนภูมิ ก่อนลอกครูจะแนะนำจุดเริ่มต้น ทิศทาง และการลากเส้นให้ บางครั้งจะให้คัดลอกเป็นคำ ๆ จาก แผนภูมิคำ ต่อมาครูอาจให้นักเรียนเขียนอย่างอิสระ โดยนึกถึงสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว และดูจากแผนภูมิประกอบ ในระยะแรก นักเรียนอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน สิ่งที่ตนเขียน เพราะเป็นตัวอักษรชาวคำ ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้น การเขียนในระยะแรกจึงเป็นการให้นักเรียนสร้างความคุ้นเคยกับตัวอักษรมากกว่าจะให้เขียนและอ่านได้

¹ Ibid., p. 36-37.

² Ibid., p. 39.

การสอนเขียนในระดับสูงขึ้น ครูจะสมมติเหตุการณ์ขึ้นโดยใช้แท่งไม้ เช่น จัดเป็นแบบบ้าน มีเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องตกแต่งภายใน ครูจะให้ให้นักเรียนบรรยายสภาพของบ้าน โดยครูตั้งคำถาม ให้นักเรียนเกิดจินตนาการและบรรยายภาพโดยปากเปล่าก่อน แล้วจึงให้เขียนบรรยายลงสมุด

ขนาดของชั้นเรียน

โดยทั่วไปแล้ว การสอนโดย "วิธีเวียน" เหมาะที่จะใช้สอนนักเรียนกลุ่มเล็ก ประมาณ 5 - 7 คน ดังที่หน่วยสันติภาพอเมริกันในประเทศไทย ใช้อุบัติและจากการศึกษาของคิมเมอร์และโอภาส ซึ่งทดลองสอนนักเรียนประถมศึกษา 6 คน พบว่าวิธีสอนนี้เหมาะที่จะใช้กับชั้นเรียนขนาดเล็ก แคคร. กาเตนโย ให้ความเห็นว่า วิธีการนี้สามารถใช้ในชั้นเรียนใหญ่ ขนาด 80 - 100 คนได้ โดยใช้วิธีเวียน (rotation) คือ ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 5 - 7 คน ที่เหลือจะร่วมเรียนโดยการเป็นผู้ฟังและสังเกตการณ์ ต่อไปจะมีการสลับเวียนเพื่อให้โอกาสทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม จากการสอนแบบนี้ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการฟังและสังเกต สามารถเรียนได้ดีกว่า นักเรียนที่ร่วมกิจกรรม เพราะการที่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเอง ทำให้ประสาทไม่เคร่งเครียด ไม่ตื่นเต้น หรือวิตกกังวลต่อการเรียน สมองและจิตใจอยู่ในภาวะปกติ และจากการที่ได้ฟังการออกเสียงและการพูดของคนอื่น ๆ ช่วยให้เขาจดจำและออกเสียงได้ชัด แมวว่านักเรียนจะไม่ได้พูดในชั้นเรียนก็ตาม แต่เขาได้เรียนรู้โดยการฟัง การพูดในใจ หรือพิมพ์กับตนเองในสิ่งที่เรียน เนื่องจากคร. กาเตนโย เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และยังเสนอว่า ในทางปฏิบัติแล้ว การที่มีนักเรียนในชั้นมากเท่าใด ยิ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ศัพท์ใหม่ ๆ มากขึ้น และทำให้การช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม มีหลายท่านให้ความเห็นว่า ขนาดของชั้นเรียนที่เหมาะสมที่สุดควรมีขนาดปานกลาง คือประมาณ 10 - 25 คน ซึ่งมีขนาดพอเหมาะในการร่วมกิจกรรม

ความรู้สึกและอารมณ์ของนักเรียน

รีฟเวอร์ (Rivers) ได้กล่าวถึง สภาพอารมณ์ ความรู้สึก ของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ โดยอ้างถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของเลวิน (Lewin) ว่า ปกติแล้ว เมื่อคนเรา เริ่มต้นเรียนสิ่งใดก็ตาม ย่อมจะเกิดความเครียดของระบบประสาทและจะเป็นอยู่เช่นนั้น จนกว่าจะบรรลุถึงเป้าหมายในการเรียน ประสาทจึงจะผ่อนคลายลง¹ ลักษณะเช่นนี้จะพบได้ในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศเช่นกัน เนื่องจากนักเรียนจะต้องเรียนระบบการใช้ภาษาใหม่ และต้องละเว้นการใช้ภาษาเดิมที่ตนมีความชำนาญในการสื่อสารอยู่แล้ว เพื่อใช้ภาษาใหม่แทน ทำให้นักเรียนเกิดความอึดอัด สับสน (frustration) และวิตกกังวลในการเรียน อย่างไรก็ตาม เป็นธรรมชาติของคน ที่จะต้องพยายามดิ้นรนให้หลุดพ้นจากภาวะความตึงเครียด ไปสู่ภาวะปกติของอารมณ์ด้วยกันทั้งสิ้น² สิ่งเหล่านี้อาจเป็นหนทางนำไปสู่การเรียนรู้ที่แท้จริงได้

การสอนภาษาโดย "วิธีเจียบ" นี้ นอกจากนักเรียนจะต้องเรียนระบบเสียงใหม่ที่ไมคุ้นเคยมาก่อนแล้ว นักเรียนยังต้องพบกับการเรียนการสอนซึ่งมีแนวทางไปจากวิธีอื่น ๆ ด้วย ดังที่กล่าวแล้วว่า วิธีนี้เชื่อว่า การเรียนภาษาเป็นเรื่องของการใช้สมองมากกว่า การเลียนแบบพฤติกรรม การสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนเรียนโดยใช้สมองให้มากที่สุด ดังนั้นความเครียด ความอึดอัด และอารมณ์ของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ บรรยากาศของการเรียนในระยะแรกค่อนข้างจะเครียด เนื่องจากการที่ครูไม่พูดซ้ำ ทำให้นักเรียนต้องใช้ความพยายามในการจดจำสิ่งที่เรียนภายในระยะเวลาจำกัด จึงเกิดความเครียดของระบบประสาท และวิตกกังวลว่า จะลืม ความรู้สึกเหล่านี้จะลดลง เมื่อนักเรียนได้ค้นพบว่าสิ่งที่คิดว่าลืมนั้นสามารถหวนระลึกได้ในเวลาต่อมา และมีเพื่อนร่วมชั้นให้ความช่วยเหลือ เมื่อไม่

¹ Wilga M. Rivers, The Psychologist and the Foreign Language Teacher (Chicago: The University of Chicago Press, 1964), p. 90.

² Ibid.

สามารถจดจำหรือระลึกได้ในทันที นอกจากนี้การที่นักเรียนต้องเปลี่ยนบทบาทในการเรียนใหม่จากการเป็นผู้ฟัง โดยมีครูพูด อธิบาย และสรุปกฎเกณฑ์ให้ มาเป็นผู้พูด และสรุปกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง ตลอดเวลาที่เรียนนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกสับสนอีกต่อ และไม่แน่ใจในความถูกต้องของสิ่งที่เรียนรู ความรู้สึกเช่นนี้เป็นสาเหตุที่นำไปสู่การทดลองใช้ภาษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องนับเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนแสดงความสามารถในการใช้ภาษาตลอดเวลา เมื่อนักเรียนค้นพบวิธีการเรียนของตนเองแล้ว เขาจะพบว่า ไม่มีความจำเป็นที่ครูต้องอธิบาย สรุปกฎเกณฑ์หรือสร้างแรงจูงใจด้วยการให้คำชมหรือรางวัลแต่อย่างใด เพราะเขาเชื่อและยอมรับในความสามารถของตนเองมากขึ้น

ทัศนะของบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนโดย "วิธีเงียบ"

ศิธร แสงชนู และคิติก พงศทัต ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน โดย "วิธีเงียบ" (The Silent Way) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ได้ให้ความเห็นในการใช้วิธีการสอนนี้กับนักเรียนไทยว่า ครูสามารถใช้วิธีการนี้สอนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนไทยได้ทุกระดับ และช่วยกระตุ้นให้นักเรียนชอบเรียน เนื่องจากได้ใช้แท่งไม้สีในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การสอนแบบนี้จะประสบผลสำเร็จ ก็เมื่อครูสามารถใช้แท่งไม้ได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ ส่วนในค่านับเรียนนั้น นักเรียนจะได้รับการฝึกให้มีสมาธิในการเรียน ใช้ความคิดอยู่ตลอดเวลา มีความคิดริเริ่มและกล้าใช้ภาษาที่เรียน โดยวิธีลองผิดลองถูกตามธรรมชาติ นอกจากนี้นักเรียนยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างมาก และจะเรียนโดยการใช้ความช่วยเหลือร่วมมือกันมากกว่าที่จะแข่งขันกัน

อย่างไรก็ตาม การสอนโดยวิธีนี้ยังมีจุดอ่อนที่ครูควรคำนึงคือ ในเรื่องการออกเสียง นักเรียนอาจทำได้ไม่ดีพอ เพราะได้ฟังตัวอย่างจากครูเพียงครั้งเดียว และขาดความรวดเร็วฉับพลันในการใช้ภาษา ส่วนตัวครูนั้นอาจไม่มีความอดทนพอที่จะให้นักเรียน คิด พูด และตอบด้วยตนเอง ซึ่งต้องใช้เวลานานกว่าการสอนแบบการฝึกโครงสร้าง (pattern practice) และเนื่องจากหลักสูตรบังคับในค่านับเนื้อหาและเวลาในการสอน ทำให้ครู

ไม่เห็นควยและไม่อาจใช้วิธีการสอนแบบนี้ในโรงเรียนได้ ควยเกรงว่าจะสอนได้ไม่ทันกับที่หลักสูตรกำหนดไว้¹

โอกาส ปัญญา เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความประทับใจในการสอนภาษาโดย "วิธีเจียม" ในขณะที่เป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษที่วิทยาลัยครูจอมบึง จังหวัดราชบุรี นั้น ได้นำวิธีการนี้ไปใช้สอนวิชาภาษาอังกฤษกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน 6 คน โดยทำการสอนร่วมกับ คีมเมอร์ (Diemer) อาสาสมัครอเมริกันในประเทศไทย แม้การทดลองในครั้งนี้จะไม่มีผลสรุปที่เด่นชัด แต่โดยทั่วไปแล้วได้รับผลเป็นที่พอใจ จากประสบการณ์และทัศนะส่วนตัวของท่านผู้นี้เห็นว่า การสอนโดย "วิธีเจียม" ใช้ได้ผลกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา แต่มีความจำกัดอยู่ที่ขนาดของชั้นเรียน เพราะวิธีนี้ไม่เหมาะที่จะใช้กับชั้นเรียนขนาดใหญ่ และที่เด่นชัดขึ้น นักเรียนมีความกระตือรือร้น สามารถเรียนรู้และใช้ภาษาได้รวดเร็ว²

สตีวิก (Stevick) อาจารย์สอนภาษาต่างประเทศ ในสถาบันภาษากรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนโดย "วิธีเจียม" ว่า จุดเด่นของวิธีการสอนนี้คือ การที่นักเรียนสามารถแสดงความสามารถในการใช้ภาษาด้วยตนเอง (productive) มากกว่าใช้วิธีการสะท้อน (reflective) หรือว่าตามกัน ซึ่งนับว่าเป็นความสำเร็จในการใช้ภาษาอย่างแท้จริง นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาในชั้นเรียนมากถึง 90% ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ไม่เคยปรากฏในวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เขาคิดว่า วิธีการสอนนี้ใช้ได้ผล เนื่องจากสาเหตุดังนี้ คือ

¹ศิธร แสงชนู และคิต พงศทัต, คู่มือครูภาษาอังกฤษภาคทฤษฎีและปฏิบัติ, หน้า 10 - 11.

²สัมภาษณ์ โอกาส ปัญญา, 12 กันยายน 2522.

1. การให้แบบอย่างน้อย ทำให้นักเรียนต้องใช้กลไกทางสมองมากขึ้น
2. การที่ครูพูดน้อย เป็นการลดการพูดที่ไร้สาระที่รบกวนการเรียนรู้ของนักเรียน
3. ความเงียบช่วยให้นักเรียนสามารถปะติดปะต่อสิ่งที่เรียนและติดตามการเรียนรู้

ไปโดยตลอด

4. นักเรียนภูมิใจในความสามารถและผลงานของตนเอง ที่เกิดจากความช่วยเหลือเพียงเล็กน้อยจากครู
5. จากการใช้แท่งไม้ประกอบการพูด นักเรียนจะรู้สึกว่า เขาสามารถพูดได้เอง มากกว่าจะพูดตามคนอื่น
6. ความหมายของคำและประโยคจะปรากฏขึ้นพร้อม ๆ กันอย่างชัดเจน โดยการใช้แท่งไม้
7. ครูมีเวลาที่จะสังเกตและติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น และสามารถเลือกสิ่งที่จะสอนต่อไปได้¹

สตีวิก ยังได้สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้เรียน หลังจากที่ได้ผ่านการเรียนโดยวิธีนี้มาแล้วถึง 180 ชั่วโมง พบว่า นักเรียนมีความเห็นตรงกันเป็นอันดับแรกคือชอบวิธีการสอนนี้ เพราะเปิดโอกาสให้เขาได้ช่วยเหลือผู้อื่น ขณะเดียวกันก็ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทำให้การเรียนรู้มีความมากขึ้น ทั้งยังเป็นวิธีที่ตรงความสนใจของนักเรียนให้กับการเรียนได้ตลอดเวลา ไม่มีการแข่งขันระหว่างกัน เนื่องจากทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยกัน และแต่ละคนจะตระหนักถึงคุณค่าและความสำเร็จโดยรวม²

¹ Stevick, "The Riddle of The 'Right Method,'" English Teaching Forum 12 (April-June 1974): 4.

² Stevick, "Some Basic Facts About 'The Silent Way',"

แบลทซ์ฟอร์ด (Blatchford) เป็นอาจารย์ในแผนกการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยฮาวาย ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนโดย "วิธีเงียบ" ว่า ถึงแม้การสอนโดยวิธีนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในหมู่นักภาษาศาสตร์ก็ตาม จากประสบการณ์ในการเรียนภาษารัสเซียโดยวิธีนี้ สร้างความประทับใจแก่เขาเป็นอย่างมาก และได้พิสูจน์ด้วยตนเองแล้วว่า วิธีการนี้ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนและที่สำคัญคือ นักเรียนจะรู้สึกเป็นอิสระและมีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษามากขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เขาคิดว่า เขาประสบความสำเร็จในการสอนและฝึกอบรมนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาเหล่านั้นขาดความมั่นใจและความกล้าในการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะการสอนของเขาไม่ได้ครอบคลุมไปถึงการสร้างเชื่อมั่นในตนเอง การสำรวจความสามารถ หรือการใช้หลักเกณฑ์ภายในของตนเองเลย¹

แฮสเคลล์ (Haskell) ได้ให้ทัศนะในการสอนว่า ในระยะแรก ครูควรสอนอย่างช้า ๆ และด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากนักเรียนเคยชินกับการเรียนแบบเก่า จึงต้องใช้เวลาในการเรียนรู้บทบาทของผู้เรียน และคุ้นเคยกับวิธีการสอนซึ่งเขาจะต้องใช้ภาษาโต้ตอบระหว่างกันมากกว่าจะได้โต้ตอบกับครู นับตั้งแต่เริ่มเรียน สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ทำลายการกระทำของนักเรียนเท่านั้น ยังทำลายความรู้สึกในการลองใช้ภาษาด้วย²

มอนเทตี (Montety) ได้แนวคิดวิธีสอนแบบนี้จากการสัมมนาและชมการสาธิตการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ที่เมือง Ouagadougou ในปี 1975 ได้ให้ความเห็นว่า การสอนโดย "วิธีเงียบ" เป็นเพียงเทคนิควิธีฝึกการสร้างและใช้ประโยค

¹ Charles H. Blatchford, "The Silent Way and Teacher Training," Paper presented at TESOL Convention, New York, 1976.

² John F. Haskell, "The Silent Way: A New Look at Language Teaching," NYTESOL Idiom 4 (Fall 1974): 1-3.

ควยสัญลัษณ์ ขณะเดียวกันเป็นสื่อในการสร้างและแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ นักเรียน
จะมีโอกาสอย่างมากในการใช้ภาษาที่ผิด เพราะเมื่อเกิดการผิดพลาดขึ้น เพื่อนร่วมชั้นจะช่วย
แก้ไขโดยเร็ว นับว่าเป็นวิธีการสอนหลักไวยากรณ์ที่ดี¹

จากทัศนะต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ ช่วยให้เห็นแง่มุมของการสอนโดยวิธีนี้กว้างขึ้น
ซึ่งบางท่านอาจคิดว่าเป็นการมองแต่ส่วนดีของการสอนโดย "วิธีเงียบ" แต่เนื่องจากวิธีการสอนนี้
ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย การวิพากษ์วิจารณ์จึงไม่กว้างและครอบคลุมในทุกด้าน อย่างไรก็ตาม
ก็ตาม ความคิดเห็นต่าง ๆ นี้เป็นเพียงทัศนะส่วนตัวของบุคคล ซึ่งเราอาจจะเชื่อถือหรือไม่ก็ได้
วิธีที่ดีที่สุดที่จะตอบคำถามและข้อข้องใจต่าง ๆ ของตนเองเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ การศึกษาและ
สัมผัสกับวิธีการนี้อย่างใกล้ชิด เพื่อทราบว่าวิธีการสอนนี้จะให้ผลเพียงใด

คุนยัวิทยทรพยากร
จุพาลงกรณัมหาวิทยาฬัย

¹Philippe de Montety, "Silent Teacher, Talking Pupils,"
English Teaching Forum 15 (July 1977): 11-14.